

stega, kar bi mu pa v poklicu prišlo zelo prav, mu pa osnovna šola ne bo dala. Ne bo mu dala na primer nič ekonomskega znanja, nič sociološkega znanja, prav malo praktičnih veščin in še marsičesa drugega. Tako se že sama po sebi vsiljuje nujnost, da osnovno šolo v višjih razredih razdelimo na bolj teoretični program, ki bi učence pripravljala na nadaljnje šolske stopnje, in na bolj praktični program za učence, ki si izbirajo praktične poklice. Če pa bi bilo to prehujo, pa vsaj na oddelke z različno učno intenziteto in z isto izobrazbeno vsebino. Nemara bi bilo tudi to dovolj, vsekakor bi tudi v tem primeru odpadli razlogi za velik osip, ki je zares katastrofalen.

Očitno je tedaj, da enotna osnovna šola ni prinesla tega, kar smo pričakovali ali kar so pričakovali tisti, ki so se pred trinajstimi leti tako ihtavo zavzemali zanjo. Pred nedavnim je tudi centralni komite ZKS razpravljala o idejnopolitičnih vprašanih vzgoje in izobraževanja. V tezah za razpravo je bilo med drugim ugotovljeno, da je »osnovna pomanjkljivost sedanjega vzgojno izobraževalnega sistema... še vedno velika togost, premajhna učinkovitost in neprilagojenost hitro se spreminjajočim družbenim potrebam.« Teze se zavzemajo za »vertikalno in horizontalno fleksibilnost«, po domače povedano torej za takšne možnosti prehanjanja in za takšno prilagajanje učenčevim sposobnostim, kot so v nekaterih evropskih državah že dalj časa s pridom uveljavljene. Treba bi bilo hitro in učinkovito ukrepati, zakaj trinajst let enotne osnovne šole imamo že več ko dovolj.

Jože Šifrer

KULTURNA AKCIJA

Brali smo, da se na pobudo sindikatov začelja kulturna akcija. Kulturna situacija slovenskega naroda je

ve prej kot zadovoljiva, mnogi so mnenja, da je celó porazna. Duhovna opustošenost nacionalnega in družbenega prostora in njune populacije je danes dejstvo, mimo katerega ni moč iti z zaprtimi očmi. Dolgoletno materialno in finančno onemogočanje in blokiranje vseh kulturnih dejavnosti seveda ni moglo ostati brez posledic, te pa se danes kažejo v vse večji siromaščin in preproščini sodobnega slovenskega človeka. Sedanja politično-gospodarska taktika je potisnila sodobnega človeka v objem porabništva in v klešče brezglave samodelitve dobička in samodelitve osebnega dohodka. S tem pa je bila seveda zavrtta kulturno-duhovna ekspanzija, podprte pa so bile zgolj človekove težnje za pogoltnim pridobitništvom in za hlastanjem po materialnih dobrinah. Dokončen razkroj sedanje slovenske kulturne strukture je več ko očiten. Ta razkroj je kajpak tudi logična in naravna posledica vsesplošnega konsumentkega sprijevanja človeka. Denar in materialno bogastvo sta postala edino možno in stvarno merilo posameznikove družbene navzočnosti in samozadovoljnosti. Toda, ali kulturna akcija, takšna, kakršna je zamišljena, lahko spremeni sedanjo situacijo? Najbrž ne, kajti premislek nam pove, da sedanji način družbenega življenja slovenskega človeka onemogoča kulturo, to pa seveda pomeni, da se ta človek odloča proti kulturi zato in predvsem zato, ker ga ustroj gospodarske in socialne eksistence sili v to. Kljub številnim političnim deklaracijam o »kulturnem in duhovno prebujenem človeku« je vendarle očitno, da je sedanji gospodarski sistem naše družbe v načelu protikulturn. Potemtakem je a priori nemožno kakršnokoli kulturno osvobajanje, osveščanje in prebujanje posameznika, dokler se ne spremenijo temelji družbenega načina njegovega bivanja in eksistence. Ali pa smo sposobni začeti s tovrstno kulturno akcijo, pa je seveda

povsem drugo vprašanje. Nikoli namreč ne smemo pozabiti na preprosto dejstvo, da sta vsebina in oblika kulturne participacije prebivalstva pogojena s splošnim načinom življenja in dela. Dokler bo vrednost našega življenja odvisna od materialnega pridobitništva in upravljanja tega pridobitništva, bo kultura z vsemi svojimi oblikami le nepotreben in nadležen pastorek sedanje družbe in njene organizacije.

scd

O SLOVARJU, NAGRADI IN KRITIKI

O dejavnosti Slovenske akademije znanosti in umetnosti naša javnost prav malo ve. Zdi se, da ta dejavnost ni kdo ve kako velika. Ali je v tem videti posledico pomanjkanja finančnih sredstev ali pa posledico duhovnega ustroja naše Akademije, je vprašanje, ki ga bo morala kritična misel kaj kmalu rešiti, zlasti pa takrat, ko se bo odločala, kakšno SAZU želimo in kakšne ne. Nedavno je bila deležna ena izmed sicer redkih edicij SAZU velike Kidričeve nagrade za znanost. To je prvi (!) zvezek Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Če v tem priznanju vidimo (ali naj vidimo) znanstvenokritično vrednotenje, potem moramo ugotoviti, da je odločitev upravnega odbora Kidričevega sklada o podelitvi nagrade tako rekoč *prva* javna kritična ocena Slovarja. Doslej namreč še ni bil objavljen noben in nikakršen kritičen pretres Slovarja, dasiravno se v literarnih in literarno-kritičnih krogih vztrajno ponavlja ugotovitev, da je Slovar hudo pomanjkljiv, metodološko in znanstveno močno zastarel, nefunkcionalen (dolga doba izhajanja) itd. Kaj je tedaj s Slovarjem? Ali v zasebnih pogovorih o Slovarju obrekujejo njegove sestavljalce? Zakaj še ni izšla nikakršna kritika Slovarja? Spet smo tedaj prič

paradoksalne situacije: veliko Kidričevo priznanje naj nadomesti resničen kritičen pretres in znanstveno vrednotenje. Kje je tedaj resnica? Zakaj naša znanstveno kritična misel ne pove svojega strokovnega mnenja? Ali je potemtakem Kidričeva nagrada vnaprejšnje onemogočanje kakršnegakoli dvoma o Slovarju? Ali je visoko priznanje rokavica, vržena v obraz tistim jezikoslovcem in slovarskim strokovnjakom, ki se drznejo zasebniško dvomiti o delu sestavljalcev Slovarja? Na to — in na mnoga druga — vprašanja bomo verjetno dolgo čakali odgovora. V soglasju z našimi duhovnimi navadami (oportunizmom) pa se bomo sprijaznili s svečanostjo v dvorani izvršnega sveta in z zasebniškimi ugovori Slovarju. Saj nam je vseeno, kaj je resnica in kaj ni. Tak odnos do avtorjev Slovarja in tak odnos do uporabnikov Slovarja je seveda dokaz temeljne duhovne in kritične nemoči v sodobni slovenski znanosti. Zato namen teh vrstic ni spodbijati vrednosti sedanjega slovarskega dejanja niti spodbijati vrednosti ugovorov in kritičnih pomislekov proti Slovarju, marveč želijo te vrstice samo opozoriti, kako veliko stopnjo duhovne in kritične invalidnosti smo že dosegli.

scd

CHABAN-DELMAS PRI NAS

Ondan je obiskal Slovenijo francoski ministrski predsednik Chaban-Delmas. V novinarskem poročilu smo brali, da so se sprejema na Bledu udeležili »predstavniki javnega, gospodarskega in kulturnega življenja«. Če odštejemo šramelske godbenike, ki so med večerjo igrali razigranim politikom Alpenmusik (med kosmopolitskonacionalnim jedilnikom in alpsko muziko, je bilo seveda rahlo neskladje), je bila pripuščena k ogledovanju živega in pravega Chaban-Delmasa kaj maloštevilna skupinica kulturnih delavcev. Nihče nima nič proti temu, da se politiki sestajajo in